

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2012 R.

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in. charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych).

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwiókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Informacje zawarte w części opracowania „Wypadki przy pracy” stanowią dane wstępne za 2012 r. i mogą ulec zmianie.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

Dane prezentowane są w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** wprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz.1885, z późn.zm.).

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 244,2 tys. osób. W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 21,5 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 8,8% ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach.

TABL. 1 **Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia			
	ogółem	w tym kobiety		
		w liczbach bezwzględnych	w % ogółem	
OGÓŁEM	2011 2012 2011=100	21719 21477 98,9	5054 4661 92,2	23,3 21,7 x
sektor publiczny	2011 2012 2011=100	3672 3832 104,4	1182 1134 95,9	32,2 29,6 x
sektor prywatny	2011 2012 2011=100	18047 17645 97,8	3872 3527 91,1	21,5 20,0 x
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		153	4	2,6
Przemysł		16681	3363	20,2
w tym:				
przetwórstwo przemysłowe		15311	3267	21,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja		746	44	5,9
Budownictwo		1369	55	4,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ...		667	123	18,4
Transport i gospodarka magazynowa		800	2	0,3
Edukacja ^b		991	500	50,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		767	610	79,5

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. b Szkolnictwo wyższe.

Ogólne zatrudnienie w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach, porównując z ub. rokiem, zmniejszyło się o 1,1% (w kraju spadało o 3,5%), co wskazuje na znaczną poprawę bezpieczeństwa warunków pracy.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności (według PKD 2007), spośród przebadanej w 2012 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 77,7% udziału w liczbie ogółem (w tym 71,3% w przetwórstwie przemysłowym). Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnionych: w budownictwie (6,4% udziału) oraz edukacji (4,6% udziału). Do rodzajów działalności przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natę-

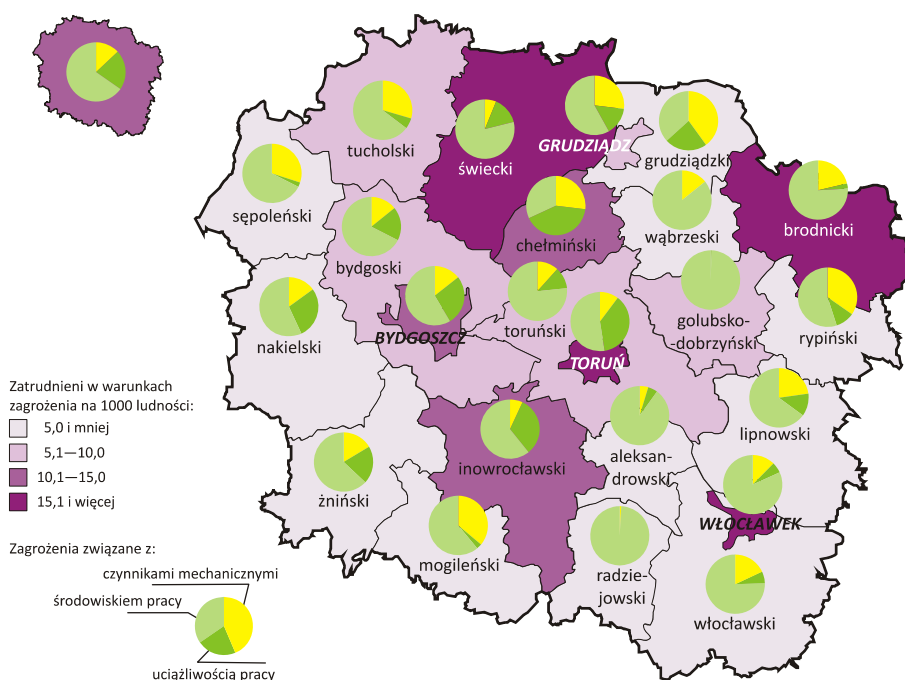
żenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy: górnictwo i wydobywanie – 175,9 osób/1000 zatrudnionych (w tym 28,6 kobiet), przetwórstwo przemysłowe – 133,8 osób (w tym 28,6 kobiet) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię – 128,2 osób (w tym 9,1 kobiet).

Udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wynosił w 2012 r. 21,7% (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 17,3%) i był o 1,6 p. proc. niższy niż przed rokiem.

W 2012 r. spośród zatrudnionych w warunkach zagrożenia w poszczególnych sekcjach największy udział kobiet odnotowano w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 79,5%, edukacji – 50,5% oraz w przetwórstwie przemysłowym – 21,3%.

ZATRUDNIENI^a W WARTUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG POWIATÓW W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych. W Kujawsko-Pomorskim najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w miastach: Toruniu (18,9) i Włocławku (17,6) oraz w powiatach: świeckim (24,9) i brodnickim (20,8).

W 2012 r. (według stanu w dniu 31 XII) w województwie kujawsko-pomorskim 65,3% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia było narażonych na zagrożenia związane ze **środowiskiem pracy** (14,0 tys.). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (70,1% udziału; w 2011 r. – 70,0%),
- pyły przemysłowe (7,6 %; wobec 7,1%),
- mikroklimat zimny (5,0% udziału; tak jak przed rokiem).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 21,6% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach (czyli o 0,2 p. proc. mniej niż 2011 r.), natomiast związanych z **czynnikami mechanicznymi** 13,1% udziału (o 0,3 p. proc. mniej niż w poprzednim roku).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2012r. **ocenę ryzyka** zawodowego przeprowadzono dla 58,1 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 75,4 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba stanowisk objętych oceną ryzyka zmniejszyła się o 1,3%, natomiast liczba osób zatrudnionych na badanych stanowiskach zmniejszyła się o 9,0%.

TABL. 2 Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których					Zatrudnieni, u których				
	przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
OGÓŁEM 2011	58853	25230	8809	9702	14310	82818	33383	11972	13505	18974
2012	58079	25616	9661	9767	14256	75405	33449	13270	12473	18229
2011=100	98,7	101,5	109,7	100,7	99,6	91,0	100,2	110,8	92,4	96,1
sektor publiczny 2011	9358	2938	1119	1156	1434	13562	3862	1530	1707	2087
2012	9183	2746	983	1237	1444	11051	3636	1463	1638	1912
2011=100	98,1	93,5	87,8	107,0	100,7	81,5	94,1	95,6	96,0	91,6
sektor prywatny 2011	49495	22292	7690	8546	12876	69256	29521	10442	11798	16887
2012	48896	22870	8678	8530	12812	64354	29813	11807	10835	16317
2011=100	98,8	102,6	112,8	99,8	99,5	92,9	101,0	113,1	91,8	96,6
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	974	641	314	343	468	1209	842	408	464	611
Przemysł	30962	13620	4568	5183	8151	43067	19528	7367	7107	11186
w tym:										
przetwórstwo przemysłowe	27464	12055	4090	4461	7448	38988	17473	6626	6122	10162
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	2103	983	183	462	425	2412	1277	332	645	627
Budownictwo	5984	3827	1487	1819	2286	6617	4215	1603	2024	2521
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	9768	4738	2666	1234	1412	12051	5553	3032	1468	1799
Transport i gospodarka magazynowa	4481	686	203	413	328	4753	745	232	437	344
Edukacja ^a	499	15	–	15	–	519	15	–	15	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3204	929	404	461	492	4978	1389	609	657	648

^a Tylko szkolnictwo wyższe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przemyśle – 31,0 tys. oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 9,8 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio 43,1 i 12,1 tys. osób.

Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 55,7% stanowisk (spadek w skali roku o 1,0 p. proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 38,1% stanowisk, co przełożyło się na spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,4 p. proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 37,7% stanowisk; w skali roku wzrost o 2,8 p. proc.

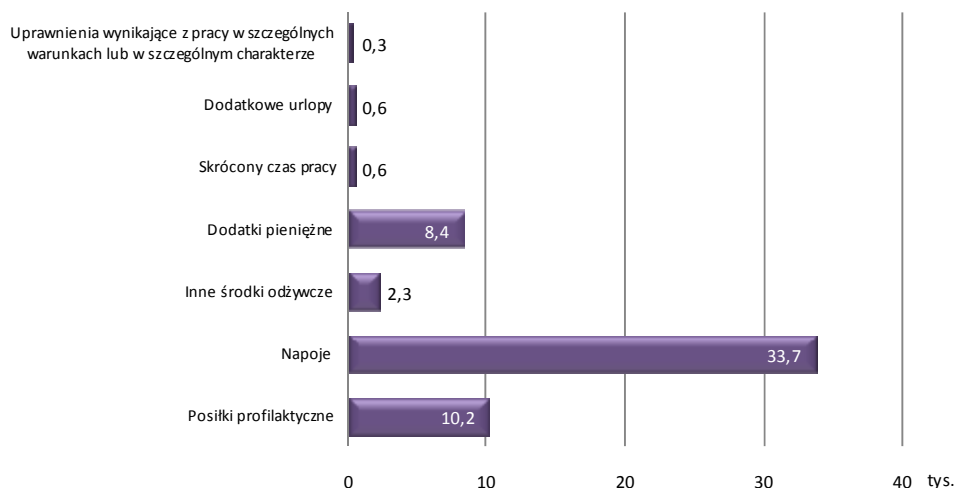
Liczba stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** wyniosła 25,6 tys. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,5 %, przy czym w sektorze prywatnym odnotowano wzrost o 2,6%, a w sektorze publicznym – spadek o 6,5%. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przemyśle –13,6 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 4,7 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przemysłu wynosiło 19,5 tys. osób, natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 5,6 tys. osób.

ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia.

Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2012 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1139 odszkodowań o przeciętnej wysokości 3090,30 zł. W porównaniu z 2011 r. można zauważyć wzrost liczby udzielonych odszkodowań o 11,6%, przy jednoczesnym wzroście wartości średniego kosztu odszkodowania o 2,2%.

**KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY
W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH W 2012 R.
Stan w dniu 15 XII**

W sektorze prywatnym liczba świadczeń wyniosła 912 i w porównaniu z 2011 r. wzrosła o 16,3%, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 3127,6 zł i wzrósł w skali roku o 6,1%.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach pochodzących z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 559, gdzie średni koszt odszkodowania wyniósł 2662,3 złotych.

WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 5,0 tys. wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 5,1 tys. osób.

W stosunku do 2011 r. odnotowano spadek zgłoszonych wypadków i liczby poszkodowanych (również o 3,8%). Podobnie jak w 2011 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni (stanowili oni 68,8% ogółu poszkodowanych).

W 2012 r. liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych zmniejszyła się w stosunku do 2011 r. o 4,1%.

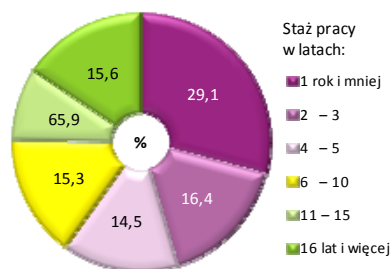
W analizowanym roku odnotowano spadek liczby osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w stosunku do poprzedniego roku, natomiast liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym **ciężkie uszkodzenie ciała** zwiększyła się o 2,9%. Podobnie jak w 2011 r., większość (98,9%) poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2012 r. stanowiły osoby, które uległy wypadkom powodującym **łżejsze uszkodzenie ciała** (spadek w skali roku o 3,8%).

Liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom **śmiertelnym** spadła w stosunku do 2011 r. o 9,5% (do 19 wypadków).

Podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział poszkodowanych w wypadkach przy pracy odnotowano w sektorze prywatnym, tj. 73,1% ogólnej liczby poszkodowanych w wypadkach. Największą liczbę osób poszkodowanych zarejestrowano: w przetwórstwie przemysłowym – 40,8% liczby ogółem, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 13,9% oraz w budownictwie – 9,1% udziału.

Najwięcej osób, bo 3,6 tys., uległo wypadkom w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 49 zatrudnionych osób), co stanowi 71,7% ogółu poszkodowanych.

POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG STAŻU PRACY W 2012 R.

TABL. 3. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach		
		śmier- telnych	ciężkich	łżejszych
OGÓŁEM 2011	5288	21	34	5233
..... 2012	5089	19	35	5035
..... 2011=100	96,2	90,5	102,9	96,2
sektor publiczny 2011	1350	2	8	1340
..... 2012	1368	3	6	1359
..... 2011=100	101,3	150,0	75,0	101,4
sektor prywatny 2011	3938	19	26	3893
..... 2012	3721	16	29	3676
..... 2011=100	94,5	84,2	111,5	94,4
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	98	1	1	96
Przemysł 2011	2256	4	16	2236
..... 2012	2078	2	13	2063
..... 2011=100	92,1	50,0	81,3	92,2
..... w tym przetwórstwo przemysłowe	2078	2	13	2063
Budownictwo 2011	464	7	8	449
..... 2012	464	7	8	449
..... 2011=100	100,0	100,0	100,0	100,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	706	2	4	700
Transport i gospodarka magazynowa 2011	262	2	3	257
..... 2012	262	2	3	257
..... 2011=100	100,0	100,0	100,0	100,0
Administrowanie i działalność wspierająca	121	–	1	120
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	294	1	1	292
Edukacja 2011	235	–	–	235
..... 2012	235	–	–	235
..... 2011=100	100,0	100,0	100,0	100,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 2011	406	1	1	404
..... 2012	406	1	1	404
..... 2011=100	100,0	100,0	100,0	100,0

Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące 1 rok i mniej (29,1% ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (28,6% ogółu poszkodowanych).

W 2012 r. głównymi **zdarzeniem powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (24,0% poszkodowanych), uderzenie przez obiekt w ruchu (21,2%), oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (16,9%). **Przyczyną** ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (54,9% ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in. nieznaną zagrożenia, lekceważeniem poleceń przełożonych lub niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (8,1%) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (7,8%).

TABL. 4. Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe postępowanie się czynnikiem materialnym	Nieuzyskanie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna
			pracy	stanowiska pracy						
OGÓŁEM 2011	10531	848	495	543	788	170	755	206	5822	904
..... 2012	10163	826	496	549	797	155	708	151	5578	903
..... 2011=100	96,5	97,4	100,2	101,1	101,1	91,2	93,8	73,3	95,8	99,9
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	230	26	20	11	17	3	14	–	123	16
Przemysł	4876	415	300	297	429	84	392	57	2711	191
w tym przetwórstwo przemysłowe	4484	378	269	280	401	78	372	49	2490	167
Budownictwo	968	61	51	57	74	10	74	13	549	79
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1400	100	43	73	142	32	116	20	714	160
Transport i gospodarka magazynowa	505	45	14	17	36	4	27	12	269	81
Zakwaterowanie i gastronomia	101	7	9	7	6	2	9	1	55	5
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	112	11	4	2	4	–	6	3	58	24
Administrowanie i działalność wspierająca	249	13	5	11	19	6	8	1	165	21
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	481	54	15	21	17	3	24	8	268	71
Edukacja	363	35	3	11	19	2	3	10	175	105
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	625	44	23	28	20	7	25	17	359	102

Autorzy opracowania: Małgorzata Saroska, Aleksandra Schreiber, Małgorzata Soból

Referat Metodologii Badań Rynku Pracy pod kierunkiem dra Macieja Ryczkowskiego — tel. 56 6117106;
Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Ewa Liminowicz, Adam Mańkowski
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Informatorium: e-mail: InformatoriumUSBDG@stat.gov.pl, tel. 52 3669400